

Bijlage Economische Ontwikkelingen Nederland & Europa

A. Inflatie Nederland & Europa

De inflatie was in **februari 2022 in Nederland gestegen naar 7,3% (EU 5,9%)** en in **maart 2022 naar 11,9% in Nederland (EU 7,5%)**. Dit komt mede door de Oekraïne/Rusland oorlog en vooral door de **sterk gestegen prijzen van grondstoffen/energie & voedsel** door de **hardnekkige toeleveringsproblemen** & deels ook door **de-globalisering** volgens economen. Als we **energie** uit deze berekening halen dan komt **Nederland** uit op **3,6%** en **Europa op 3,4%** en dan is het verschil dus veel kleiner. Die **veel duurdere energie** heeft veel impact op de **prijsinflatie in Nederland** en hiervan hebben vooral **mensen met een laag inkomen veel last** omdat zij een **groot deel van hun inkomen** uitgeven aan **basiszaken** zoals **eten/drinken, gas/elektriciteit & vervoer** en die sterk gestegen prijzen zijn nog niet gecompenseerd met **evenzeer hogere lonen** en dit stimuleert ook de ongelijkheid in landen, waarbij dit probleem in **vooral sommige ontwikkelingslanden** veel sterker speelt. Daarbij is in Nederland ook de hypotheekrente weer gestegen en die is nu weer net zo hoog als 5 jaar geleden. Voor een **10-jarige lening** betaal je nu al **2,1% rente**, ruimschoots **het dubbele t.o.v. oktober 2021 & voor een 20 jarige NHG hypotheek betaal je nu 2,9%**. Omdat de inflatie niet meer zo hoog was sinds de Oliecrisis in 1973 verwijzen veel economen naar een **Worst Case Scenario van Stagflatie** (zie punt C). Door die sterk gestegen inflatie is er extra veel druk op de **Centrale Banken** gekomen op de rente weer te verhogen (zie punt B) & dan wordt lenen voor consumenten & bedrijven & overheden (vooral zij met hogere schulden) weer veel duurder en dat betekent dat **sparen en beleggen in obligaties dan dus wel weer aantrekkelijker wordt, omdat je een hogere rentevergoeding krijgt met minder risico's** en dat zal dan wel de **economische groei gaan afremmen** en ook de **prijstijgingen** zullen dan **stabiliseren**. Door die sterk gestegen energieprijzen wordt ook gewezen op de noodzaak & kansen om alvast over te stappen naar **meer duurzame energie** (zoals Water/Zon/Wind), waarbij de rol van Rusland dus anders wordt en we in Europa niet meer volledig (dan wel helemaal niet meer) afhankelijk willen zijn van de Russische toevoer van vooral olie & gas vanaf 2022/2023.

B. Rente & Geldbeleid FED & ECB

Door de **sterk stijgende inflatie in Europa van 7,5%** en in **USA van 8,5%** in **maart 2022** neemt de druk toe op de Centrale Banken, zoals door het IMF, om de **rente te gaan verhogen**. In America heeft de FED dat al gedaan in **maart** met **0,25% verhoging tot 0,25%-0,50%** en dan zal die rente **eind 2022 1,75% tot 2,0%** zijn. Er wordt nu echter verwacht dat zij de rente per kwartaal gefaseerd sterker gaan verhogen met **0,5% per kwartaal** (tot zelfs 0,75%) waarbij die rente dan uit moet komen op **2,25% tot 2,50% per eind 2022 tot 2,75% of 3,5% in 2023**. In de USA is nu dus sprake van een zeer sterke inflatie, maar staan bedrijven & huishoudens er financieel goed voor (volgens FED), is er nog steeds een erg lage werkloosheid en gaat het met de economie allerszins redelijk tot goed. De FED heeft haar opkoopbeleid dus gestopt met als doel **prijsstabiliteit bij economische groei**. In Europa zal de ECB versneld vanaf **het 3e kwartaal 2022 stoppen met het opkopen van obligaties** en hoewel zij aanvankelijk **pas later de rente wilden verhogen**, komt er steeds meer druk, ook door die sterk gestegen inflatie in Europa, om dat eerder (ook vanaf 3^e kwartaal) te doen. Daarbij staat het **ruime geldbeleid van de ECB** (NB dit heeft afgelopen jaren geleid tot sterk stijgende prijzen van aandelen & huizen) los van de sterk gestegen energieprijzen, maar blijven ze wel streven naar prijsstabiliteit en omdat die hogere inflatie **niet tijdelijk** (zoals ECB eerder verwachtte) maar **permanent blijft stijgen** is dus een renteverhoging nodig. Daarbij speelt ook de schade die de Rusland/Oekraïne oorlog aan Europa brengt een grote rol. Daarbij stijgen ook de **verschillen in rente tussen landen** in Europa die ze rekenen voor hun leningen (verschil Duitsland-Italië van 1% eind 2021 naar 1,6% in 2022) en de ECB wil de **schulden van alle EU landen betaalbaar** houden en daarom zijn ze voorzichtig met die 1^e renteverhoging, maar die komt er dus wel aan... Daarbij voert **het IMF de druk op Centrale Banken** om die rente te verhogen wel op om vooral die **sterk stijgende inflatie te beheersen** (IMF rekent in 2022 op gemiddeld 5,7% voor westerse landen & 8,7% voor opkomende landen) en **sociale onrust in landen wereldwijd te voorkomen** en vooral de **economische groei wereldwijd op peil** te houden. Maar economen waarschuwen wel dat die verhoging van die rente dan een **negatieve impact** hebben op de **beleggingen** en dus slecht is voor de **huidige (hoge) aandelenkoersen van veel bedrijven** en een **rem** zet op de **economische groei** (met zelfs kans op echte recessie bij zeer sterke renteverhoging), omdat de financiering van investeringen & consumptie dan weer veel duurder worden en dan neemt de bedrijvigheid juist weer af, maar ook de druk op de opwaartse prijzen neemt dan wel weer af... (basisdoel van de Centrale Banken).

C. Jaren 70 Scenario Stagflatie?

Omdat de inflatie nu net zo hoog is geworden als in de jaren 70 waarschuwen meerdere economen voor een herhaling van **die stagflatie in de jaren 70: veel hogere inflatie en een sterk lagere economische groei** voor meerdere jaren. Daarbij lijken beide periodes ook deels op elkaar omdat het **economisch** vooralsnog **best goed gaat** (vooral met bedrijven), maar toen trad een **zeer sterke loonstijging** op samen met **de oliecrisis** en werd daarna ook de **rente sterk verhoogd** door de Centrale Banken. Maar veel economen zien geen herhaling van dat scenario omdat **de inflatie nu niet** komt door die **sterk gestegen lonen**, maar door het **tekort aan grondstoffen** en de **sterk gestegen prijzen van energie/voedsel & transportkosten** en veel bedrijven staan er gemiddeld in 2022 (na de eerdere Coronacrisis) ook beter voor. Daarbij treft de sterk gestegen inflatie vooral mensen met een lager inkomen, omdat zij naar rato van hun inkomen veel geld uitgeven aan **voedsel/energie & andere basiszaken**, waarbij mensen met een **lang lopend (vast) energie-contract nu** nog minder last hebben van de sterk stijgende energiekosten in Nederland.

Hoewel **geopolitieke schokken en grondstofprijzen** zelden of nooit impact hebben op de aandelenmarkten is er altijd **een uitzondering, zoals 1973** dus liet zien. Zo kan de Oorlog van Oekraïne/Rusland (als een zwarte zwaan) voor een sterke daling van economische ontwikkelingen leiden en door de sterk gestegen prijzen komt **de winstgevendheid van veel bedrijven** dan wel onder druk (helemaal als lonen wel weer extra gaan stijgen) & hebben **veel bedrijven** (net als overheden/particulieren) ook **veel schulden (NB Mondiale Schuldenlast na Corona \$ 303.000 miljard/€ 268.000 miljard = 351% Mondiale Bruto Binnenlands Product)** die door de steeds oplopende rentes dan ook tot veel zwaardere lasten leiden. Een echte recessie is een wisselwerking tussen **een schok** (zoals Monetaire Beleid van Centrale Banken) en een **versterker**, zoals een **sterke onevenwichtigheid in de economie**. Maar volgens veel economen staat onze economie er nog allerzins redelijk voor in Europa in 2022 en kunnen we dus wel te maken krijgen met een economische schok & neergang van de aandelenkoersen, maar zien zij **nog geen langjarige crisis met stagflatie** aankomen.

Niemand kan de toekomst (volledig) voorspellen, dus blijf wel alert op de ontwikkelingen in de financiële markten in 2022, zoals die Oorlog nu, de ontwikkeling van die inflatie, het rente & geldbeleid van Centrale Banken en als **die rente echt weer gaat stijgen in 2022** dan zullen veel mensen weer **meer gaan sparen** en **veel beleggers** zullen dan weer meer in **nieuwe obligaties gaan beleggen** met een **hogere vaste rente als basisrendement** dan nu en dat ondermijnt dan weer wel de aandelenkoersen van veel bedrijven de komende jaren. Maar zoals onze eigen grootste voetballegende ooit al zei **"Elk nadeel heb zijn voordeel..."** 😊.